

● A kétséget kizáróan elkövetett, de a tettesre jogilag rábizonyíthatatlan bűnügy nem szerepel a krimiírók kedvenc témái között. Olyan ez, mintha egy mese végén a hétfejű sárkány vágná le a legkisebb királyfi fejét, vagy a vasorrú bába mégis felfalja vacsorára Jancsit és Juliskát. Valószínűleg nem merőben az extrémítás vonzotta a sorozatnak ígért francia bűnügyi film. A vizsgálóbíró asszony első epizódjának készítőit a szokatlan fordulathoz, hanem valami más. Elsősorban feltehetően az a szándék, hogy a nagyszerű és csodálatos Simone Signoret-nak olyan szerepet adhassanak, amelyben valamivel többet mutathat fel emberi és művészi egyéniségéből, mint amennyit egy szokvány lefolyású krimi felderítése elvár a nyomozást végző személytől. A logika mellett így lépett előtérbe az a lelki érzékenység, amit elsősorban a nőknek szoktunk tulajdonítani: a kifinomult beleérző képesség. Magyarán: a szerzők „lélektanira vették a figurát”. A vizsgálóbíró asszony a tények logikusnak tetsző láncolata mögött fokról fokra fedezi fel egy másik asszony, a gyilkosságot magára vállaló, szép és fiatal nő belső indítékait. A szerzők mégis arra kárhozzátják, hogy az utolsó, a valódi indokra való ráérzés előtt megtorpanjon. Tulajdonképpen nem az ő intelligenciáján múlik, hogy a lelki boncolgatás végeredményeként a történet nem mond többet, mint a közismert operettal: „A nő szívét ki ismeri? Ezert titokkal van teli.” Ezért a bölcsességért persze kár volt feláldozni a krimik első számú vonzerejét, az izgalmat.

(bársony)

MŰSORVÁLTOZÁS

A debreceni dzsessznapok keretében szeptember 12-én, szombaton a Bartók-teremben tervezett éjfél koncertprogramjában betegség miatt változás lesz. A Larry Coryell és Philip Catherine gitáros, duó hangversenye helyett Yochko Seffer tenorszaxofonos és Christian Escoude gitáros, valamint Szakcsi-Lakatos Béla lép fel. A megváltott jegyek érvényesek.

□ BOJTOR KÁROLY kiállítás 17-én, csütörtökön délután 5 órakor nyílik a pécsi Képcsarnokban (Kossuth Lajos utca-24.). Megnyitja Csorba Géza, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgató-helyettese.

DREZDA:

Wagner-szövegekönyv 1842-ből

A drezdai állami archívumban rátaláltak Richard Wagner elkallódottnak vélt operakíséretére. A vázlat 1842-ből származik, és röviddel azután keletkezhetett, hogy Wagner Párizsból Drezdába költözött. Ez nem partitúra, hanem: szövegekönyv, amelyet Joseph Dessauer zeneszerző

HAZAREPÜLT AMERIKÁBÓL

Ruttkai-, Darvas-lemez

Adamis Anna a színészeknek írt számokról

A Hanglemezgyár stúdiójában komputerek és memóriaegységek, magnetofonok és harmonizer társaságában, 16 sávon és 24 csatornán dolgozik az új Ruttkai Éva nagylemez stábjá: Várkuti Géza zenei rendező, Zakariás István hangmérnök, Másik János zeneszerző, és az utolsó pillanatban az Egyesült Államokból megérkező Adamis Anna.

— Miért volt fontos, hogy megszakítsa munkáját az Egyesült Államokban, és jelen legyen a lemez keverésénél?

— Két éve megkezdtem munkám utolsó fázisát ez a pár nap itt a stúdióban. A lemez végső formája, a dalok tónusa, a hangszerezés gazdagsága itt áll össze teljes egységgé. Azért „repültem” haza, hogy végre hallhassam ilyen hosszú idő után.

Tv-műsor is

— Hogyan kezdődött? Miért gondolt Ruttkai Évára?

— Egy színházi estén összehoztuk a Vígsház halljában és a kölcsönös üdvözlések után Éva feltette a kérdést: — Mikor írsz nekem egy lemezt? És ezzel elkezdődött a hosszú és nehéz munka, hogy egy sajátos, az ő személyiségére írt portrélemez készülhessen. A szövegek megírása után kapcsolódott be Másik János zeneszerző, majd Ruszt József rendező irányításával folytak a próbák és a felvételek. Így állt össze a csapat.

— A lemez befejezése után visszautazik New Yorkba?

— Igen. Tavaly a Szerzői Jogvédő Hivatalon keresztül hatéves management szerződést kötöttem velem a Barrett Musical Services Inc. kaliforniai cég. 50–60 dalt vittem magammal és ezekből Arnold Goland, a világszerte ismert dalok zeneszerzője segítségével már hat dal született. Most a Seven Figure Music Corporation hívott meg. De itt szeretnék lenni a Ruttkai-lemez megjelenésénél és részt venni az ebből készülő tévéműsor előkészítésében is, melynek rendezője Sándor Pál lesz.

— Nem mindennapi eset, hogy egy magyar anyanyelvű szövegírótól rendeljenek angol nyelven dalokat. Milyen terheket jelent ez?

— A koncentrált munkán kívül semmi mást, ezt pedig már megszoktam, naponta két-három órát írok. A lényeg itt is, ott is ugyanaz: a tartalom ragadja meg a zeneszerzőt, és sikerüljön zeneileg-szövegi-

leg igényes songok komponálása. És természetesen nagyszerű előadók kellenek, akik mindehhez hozzáadják a maguk művészetét.

Erős verseny

— Mik a tapasztalatai az Egyesült Államokban folyó zenei munkáról?

— Erős a verseny, nagy a tempó. Más a felvételi rendszer, egy-egy lemezhez külön-külön szerződtek a magas szinten képzett, szabadfoglalkozású zenészeket. Nemcsak a divat vagy a műfaj dönt, amelyben az adott zene megszólal, hanem a minőség. Hogy tapasztaljak, tanuljak, két CBS-lemez felvételét ültem végig. S bár az idegenben töltött idő sok szakmai élménnyel gazdagított, szövegeim lényege nem változik, akárhol is írom őket. Végül is mi kell, ha dolgozom? Egy toll, sok üres papír és én.

— Pályája eddigi mérlege: 15 év, jelentős fesztiváldíjak, 2 musical, 26

nagylemez, 2 milliós példányszám. Váltásnak nevezhető-e az az új irány, amelyet a Ruttkai-lemez jelent?

— Inkább nyitásnak. Az ilyen lemez más lehetőség és feladat az íróknak, zeneszerzőknek, előadónak egyaránt. És mi értünk ezzel a lehetőséggel.

Lehetőség

— Milyen munka várja itthon?

— Fontosnak tartom, hogy nagy színészegyenisegek végül is lehetőséget kapjanak arra, hogy számukra írt, nekik komponált dalokkal léphessenek a közönség elé. A lemez csodálatos dolog, sok mindent rögzíthet, amelyre más műfaj vagy forma nem alkalmas. És mert a Hanglemezgyár támogatta az elképzelést, a következő songlemezen dolgozom Darvas Iván számára. És remélem, a közönség örömeire is a következő album címlapján ez állhat majd: Darvas.

Molnár Gabriella

Különleges harmónia

Lóránt Zsuzsa szobrai

A padon félénken ülő fiatal pár a földet nézi. Egymáshoz tartoznak, mégis árad belőlük az idegeniség és valami megvert kiszolgáltatottság. Arcuk, ruházatuk megviselt, láthatóan nyugalomra, csöndes hűsögre vágnak. A kompozíció címe: *Elettársak*. És mint *Lóránt Zsuzsa* minden szobráról, erről is megannyi gondolat jut majd a szemlélő szívébe. A Vigadó Galériában rendezett tárlaton bemutatott kicsiny fa- és terrakottamunkák — az utóbbi hat esztendő alkotásai — egy különleges és rendkívül tehetséges művésszel ismeretik meg a látogatót.

Ma, amikor annyiféle öngazoló ideológia gyártódik a művészek kikiáltott tehetségtelenségre, gondolati szétesettségre és gatlástanal másolásra, Lóránt Zsuzsa izgalmas és eredeti bizonyítékát adja annak, hogy a leggazdagabban az ember, az emberi kapcsolatok ábrázolhatók. Számára fontos az ember arca. S miközben látszólag egy hagyományos, az életnagyságúnál szándékosan valamivel kisebb portrét formál, modern és szuverén tud lenni. Akár ismert arcokról van szó, mint például Lukács György, vagy ismeretlenről (Szemüveges portré), az arc beállítás, a tekintet sugara, a vonások különleges belső aránya meghökkenítő, érzelmeket és gondolatokat elindító eredményre vezetnek.

Ezeknek a portréknak a szellemisége sugárzik a kicsiny, fából, illetve terrakottából készített egészalakos emberi figuráknak arcából is. Lóránt Zsuzsa — szinte kivétel nélkül festett — szobrai a majdnem naturalis ábrázolásmód és a figura tartásába, az alakok egymáshoz való viszonyába rejtett groteszk, egészen különleges harmóniát alkot (Miskin herceg, Család, Csúnya lányok is férjhez mennek,

Amikor virágba borultak az almafák). Talán nincs ma egyetlen más szobrászművésznünk, akinél a finom ironia és a szándékolt érzelmesség olyan pontos, tudatos művészi remekekben egyesülne, mint Lóránt Zsuzsánál. Figuráit láthatóan műgondtal, mondhatni „született formaérzékenységgel” teremti meg. Hat évre visszatekinő munkáiban, ha nem is beszélhetünk szokványos értelemben vett fejlődésről, művészi éréstől annál inkább. Az utóbbi egy-két esztendőben készült plasztikai az összetettebb, a hagyományokból is bátran merítő ábrázolást mutatják. Kompozícióiban tud különböző alakokat egy-

más mellé rakni, gondolatokat kifejezni, plasztikai ötletei finomak, rejtettek, legnagyobb erényük, hogy a kész munka természetesen, minden erőltettség nélkülülne hat. Láthatóan nem külön születik meg benne a plasztikai elképzelés és a kifejezendő gondolat, hanem együtt, egyszerre. Az ő munkáin nem hat gyorsan tűnő divatnak az oda nem illő anyag használata, mert a kifejezés szerves részévé válik.

Élményt jelent ez a tárlat és a kritikus számára örömet. Különösen jó érzés, ha fiatal, a korához és a koráról természetesen szólni tudó művésszel ismerkedhetünk meg.

(harangozó)

Újonnan fölfedezett Dürer?

A nürnbergi germán nemzeti múzeumban látható egy női portré, amelyet mindeddig a Dürer-iskola egyik tanítványa tulajdonítottak. Újabb vizsgálatok azonban nagy valószínűséggel megállapították, hogy a kép Dürer édesanyjának portréja, amelyet eddig elveszítettnek hittek. A megállapítást egy amerikai művészettörténésznő tette. A kép párja — Dürer édesapjának portréja — a firenzei Uffizi-ban függ. Nürnbergben most megpróbálják megerősíteni ezt az elméletet.

□ PRUTKAY PÉTER grafikusművész kiállítása 17-én, csütörtökön nyílik a Csók Galériában (V., Váci utca 25.). Megtekinthető szeptember 30-ig.

Kozsuharov hangversenye

A Zeneakadémián bolgár művészek adtak hangversenyt. Ivan Kozsuharov vezényelte a Budapesti Filharmoniai Társaság zenekarát, Rumiana Mazsarakova, Veszele Zorova és Konsztantin Jankov operáriákat énekelte, Valentin Sztrefanov Mendelssohn hegedűversenyét, Milena Mollova Csajkovszkij b-moll zongoraversenyét játszotta.

A koncerttel a bolgár államalapítás 1300. évfordulójára emlékeztettek a vendégművészek. Arra az államra, amely előbb bizánci, majd fél évezreden át török elnyomás alatt tartotta fenn magát, s amely csak alig több mint száz éve szabadult a megszállóktól.

Mi köze ehhez a Verdi, Puccini, Saint-Saëns áriáknak, a német és orosz romantika versenyműveinek? Csak annyi, hogy megláthatjuk általuk, mire képes egy nép tehetsége, ha évezredek elfojtás után hirtelen kibontakozhat. A múlt század végéig az oszmán—iszlam uralom alatt Bulgáriának nem voltak művészi intézményei, a bolgár zene a paraszti népdal és a pravoszláv templomok dallamaira korlátozódott. A függetlenség kivívása (1878) után a

fiatal muzsikusok Berlin, Prága, Párizs konzervatóriumaiban tanultak, s csak onnan hazatérve láthattak saját zeneéletük kialakításához. Szórványos kísérletekből 1922-ben megszületett nemzeti operájuk és balettjük, s még ugyanabban az évben az állami zeneakadémia. Hatvanéves sincs még az a felsőfokú bolgár tanintézet, amely már a két világháború között néhány kivételes képességű előadóművésszel lepfe meg, az utóbbi időben pedig egyenesen elárasztotta a zenevilágot.

A zeneakadémiai ünnepi esten, nálunk eddig ismeretlen, vagy alig ismert szölisták emlékeztettek rá, hogy a bolgár művészet (persze, nem csak a zene területén) képes volt néhány évtized alatt az európai kultúra évszázadainak útját megjárni. A népszerű remekművek megszólaltatása arra volt jó, hogy mindezt egyértelműen bizonyíthassák. *Pancho Vladigerov* mester bolgár rapszódiaja (Vardar), *Lubomir Pipkov Momcsil* című operájának egy áriája és *Georgi Zlatev-Cserkin* dala (Leánybárat) pedig arról győzték meg hallgatóikat, hogy az európai zene birtokba vett alkotóeszközeivel milyen kincseket képesek föltárni népi hagyományaik évezredek mélyéről a bolgár komponisták.

A rádióban ma zajlik le a bolgár kultúra napja. Az emelkedett hangulatú koncert felvétele a 3. csatorna délelőtti műsorában is szerepelt.

(fodor)

□ ZSIRAY JÁNOS fotóművész alkotásaiból 16-án, szerdán kiállítás nyílik a Vasutasok Szakszervezete Ferencvárosi Művelődési Központjában (IX., Péceli út 2.). A tárlatot szeptember 30-ig látogathatják az érdeklődők.

Koncertszalon

Hanglemez- és zeneműszalon nyílik Miskolcon ma délután. A Művelt Nép Könyvtarjához Vállalat Koncert névre keresztelt új boltjában kották, hanglemezek, műsoros kazetták várják a zenekedvelőket. A megnyitót a miskolci Bartók Béla Zeneművészeti Főiskola dísztermében rendezett ünnepi műsor követi, amelyet helyszíni hanglemez- és zeneműkiállítással, vásárral kötnek össze.

Jazzpresso

Új programot indít a dzsesszkedvelők számára a Budapesti Művelődési Központ Jazzpresso címmel. A havonta két alkalommal rendezendő estek fő vonzereje természetesen az élőzene, esetenként többfajta élőzene is. Emellett modern zenei, irodalmi, képzőművészeti, film, képmagnó, tánc, pantomim műsorok is szerepelnek a tervben, alkalmanként más-más arányban. A nyitóest szeptember 13-án, vasárnap lesz, délután 5-től 9-ig tart az előadás, amelyen közreműködik *Regős István* (szólószongora) és a Molnár Dixieland Band. Bemutatnak két lengyel filmet: *Téma* variációkkal és *Triptichon*

címmel. A program második összeállítását szeptember 27-én, ugyancsak vasárnap láthatja a közönség. Találkozások a blues világnagyságaival címmel. Ez alkalommal *Kovács Attila* zenés, diavetítéses élménybeszámolóját hallgatják; *Kósa Zsuzsa* önálló estét ad, amelyen közreműködik *Garay Attila* triója; *Garay Attila* zongorán, *Balázs Gábor bőgőn* és *Kovács Gyula* dobbal. A tervek között szerepel a Szabados Trió, a Szekszárdi Jazzi Show, a Binder Quintett, a Corpus Pantomim estje, valamint egy bluesest. A Jazzpresso házigazdája *Simon Géza Gábor*.